

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

ΠΡΟΤΥΠΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΔΠΜ 50

ΠΡΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

2020-2021

ΑΡΧΗΓΟΝ
Online Education

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την έννοια της υψηλής τέχνης. Χωρίζεται σε δύο κεφάλαια στον ένα εκ των οποίων αναπτύσσονται θεωρητικές σκέψεις γύρω από την έννοιας της υψηλής τέχνης και των εκφραστών της. Στο δεύτερο μέρος επιλέγεται ως πολιτιστικός οργανισμός το Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος, το οποίο κατατάσσεται με βάση ορισμένα κριτήρια στην υψηλή τέχνη, ενώ στη συνέχεια αναλύεται το κοινό στο οποίο απευθύνεται και η επικοινωνιακή πολιτική που ακολουθεί για να γίνει πιο προσιτός σε αυτό.

Λέξεις κλειδιά

- Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος
- Υψηλή Τέχνη
- Κοινωνική Ιεραρχία
- Κοινό
- Επικοινωνία

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
A. Τα βασικά χαρακτηριστικά της «υψηλής τέχνης».....	6
B. Έργα υψηλής τέχνης : Κατάταξη και απόψεις.....	8
Μέρος Β΄ : Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος.....	12
A. Ο πολιτιστικός οργανισμός και τα χαρακτηριστικά που τον εντάσσουν στην κατηγορία της «υψηλής τέχνης»	13
B. Το περιεχόμενο και το κοινό του εξεταζόμενου πολιτιστικού οργανισμού	16
Γ. Ένας πολιτιστικός οργανισμός προσιτός στο ευρύτερο κοινό.....	18
Επίλογος	20
Βιβλιογραφία.....	21

Εισαγωγή

Οι δύο έννοιες για τις οποίες υπήρξε αντίθεση ως προς τον τρόπο ερμηνείας τους ήταν η «κουλτούρα» και ο «πολιτισμός». Αρχικά, η λέξη «κουλτούρα», προερχόμενη από την λατινική λέξη cultura, σήμαινε την καλλιέργεια της γης. Το μεταφορικό της νόημα ως πνευματική καλλιέργεια που χαρακτηρίζει κυρίως τις ατομικές προόδους διαμορφώνεται τον 18ο αιώνα και καθιερώνεται τον 19^ο, στην εποχή της νεοτερικότητας. Την ίδια περίοδο η λέξη «πολιτισμός» αναφέρεται σε συλλογικές προόδους ενώ στα τέλη του 18ου αιώνα οι δυο λέξεις χρησιμοποιούνται με παρόμοια έννοια (Cuche, 2001, σελ. 21). Άμεση σύνδεση με τον πολιτισμό και την κουλτούρα έχει η έννοια της τέχνης.

Η τέχνη, όπως την εννοούμε σήμερα, δεν είχε διαχρονικά την ίδια έννοια. Από την αρχαιότητα μέχρι το μεσαίωνα η τέχνη οριζόταν ως τεχνική, χειροτεχνία, δεξιοτεχνία ή επιτήδευμα. Μάλιστα, ο Πλάτωνας υποστήριζε ότι το κοινό χαρακτηριστικό των τεχνών είναι η μίμηση, η αναπαραγωγή των φυσικών όντων των πλασμένων από το θεό ενώ σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, οι τέχνες έχουν μεν μιμητικό χαρακτήρα, αλλά η μίμηση και η απόλαυση που αντλείται από αυτές είναι έμφυτες ιδιότητες στον άνθρωπο και συνδέονται άρρηκτα με τον τρόπο που διερευνά, γνωρίζει και αναγνωρίζει τον κόσμο. Στα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν η τέχνη υπέστη διαχωρισμό ως έννοια, συχνά αποκαλούμενη ως υψηλή, μαζική, ανώτερη, κατώτερη, δημοφιλής. Στον διαχωρισμό αυτόν θα εστιάσουμε στην έρευνά μας και συγκεκριμένα στην διαμόρφωση της έννοιας της υψηλής τέχνης και των έργων της, τα οποία προέκυψαν όχι από αντικειμενική ιεράρχηση με τα «κατώτερα έργα» αλλά λόγω πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών συγκυριών (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 55-56, 120-123). Ωστόσο, τα αγαθά υψηλής τέχνης κατανέμονται με τρόπο άνισο, ανάλογα με τη θέση στην οικονομική και κοινωνική ιεραρχία και, συνεπώς, αντίστοιχης ανισότητας θα είναι και η ποσότητα και ποιότητα της πολιτιστικής κατανάλωσης (Εμμανουήλ, Κουταντζόγλου, Σουλιώτης, 2016, σελ. 4).

Η ιδέα μιας στενής σχέσης μεταξύ κοινωνικών τάξεων και κουλτούρας έχει τη γενεαλογία της, η οποία ανάγεται στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα με την κοινωνική και θεσμική καθιέρωση της διάκρισης μεταξύ «ανώτερων» και «κατώτερων» μορφών πολιτισμού με αντίστοιχες θέσεις των καταναλωτών τους στην

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

κοινωνική ιεραρχία ενώ η ανάπτυξη της «μεσαιάς» κουλτούρας προκάλεσε κριτική αντίδραση τόσο από κορυφαίους εκπροσώπους της λογοτεχνικής ελίτ (Εμμανουήλ, Κανταντζόγλου, Σουλιώτης, 2016, σελ. 6).

Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε ένα θεωρητικό σκέλος αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της υψηλής τέχνης, τους λόγους διαχωρισμούς της και τις απόψεις που διατυπώθηκαν για την διάκριση αυτή. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας θα επιλέξουμε έναν πολιτιστικό οργανισμό από την Ελλάδα, αναγνωρίζοντας το έργο του ως φορέα υψηλής τέχνης προς το κοινό στο οποίο απευθύνεται και τους τρόπους επικοινωνίας που χρησιμοποιεί ώστε να γίνει προσιτός στο κοινό που επιθυμεί.

A. Τα βασικά χαρακτηριστικά της «υψηλής τέχνης»

Η υψηλή τέχνη θεωρείται ένα προϊόν ποιοτικής κουλτούρας, που στοχεύει στις υψηλότερες αξίες της πολιτισμικής ιεραρχίας του εκάστοτε κοινωνικού πλαισίου προς το οποίο απευθύνεται. Η έννοια της υψηλής τέχνης επινοείται τον 17ο αιώνα, ενώ διαμορφώνεται και καθιερώνεται τον 18ο και τον 19ο αιώνα, στο πλαίσιο της νεωτερικότητας, την εποχή δηλαδή που η Δύση εισέρχεται σε μία διαδικασία συνεχών και ριζικών κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών αλλαγών. Τα βασικά της χαρακτηριστικά είναι τα εξής (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 121, 122, 127,128, 131). :

- Εκφράζει ένα μεγάλο αισθητικό ιδεώδες και ένα υψηλό ύφος.
- Απευθύνεται προς μία εκλεκτή μειοψηφία και δεν θεωρείται υποδεέστερη ή υποβαθμισμένη.
- Καταναλώνεται από τους λίγους και διαφοροποιείται από την χαμηλή η μαζική κουλτούρα διότι καταναλώνεται από λίγους εκλεκτούς.
- Έχει ποιοτικά κριτήρια και κατέχει κορυφαία θέση σε μία κλίμακα η ιεραρχία αισθητικών αξιών.
- Πραγματεύεται υψηλά θέματα, αναφορικά με τη θρησκεία, την ιστορία, τη μυθολογία, τη ζωγραφική.
- Διακρίνεται για την λιτότητα, την ακρίβεια και την αισθητική σύλληψη.
- Αναπαριστά θέματα με βάση τους κανόνες που έχουν καθιερωθεί σε έργα της κλασσικής αρχαιότητας και της αναγέννησης .
- Αποσκοπεί στην πνευματική ανάταση και στην ηθική διάπλαση του κοινού.
- Περιλαμβάνει ανώτερα έργα καλλιτεχνών του δυτικού πολιτισμού και γι αυτό θεωρείται υψηλή εθνική τέχνη.
- Αποτελεί πρότυπο ανώτερης τέχνης.
- Πρόκειται για μία τέχνη που καταναλώνει μία ελίτ, μία κοινωνική μειοψηφία δηλαδή η οποία κατέχει μία προνομιακή θέση σε μία ιεραρχικά δομημένη κοινωνία.
- Ο προορισμός της συνδέεται με την καθιέρωση μιας πολιτισμικής ιεραρχίας.
- Προσδίδεται ένας συμβολικός χαρακτήρας μέσω των έργων της.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

- Αναδεικνύει το αισθητικό ιδεώδες μίας κοινωνικής τάξης που θεωρείται ο κληρονόμος μίας μακραίωνης καλλιτεχνικής παράδοσης, που εκφράζει τα ήθη, το γούστο, τους θεσμούς και την ηθική της.

B. Έργα υψηλής τέχνης : Κατάταξη και απόψεις

Η δημιουργία και η κατανάλωση ενός έργου τέχνης, ενός πολιτισμικού προϊόντος που χαρακτηρίζεται ως «υψηλή τέχνη», συνδέθηκε εξ αρχής με κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες παρά με μία αντικειμενική ιεράρχηση της καλλιτεχνικής αξίας ενός πολιτιστικού έργου. Η θέση αυτή μπορεί να υποστηριχθεί αν εστιάσουμε στα εξής:

Αρχικά, από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης οι κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές αλλαγές συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση της κοινωνίας των πολιτών και των τρόπων ζωής τους. Η ξαφνική μαζική παραγωγή των πολιτιστικών προϊόντων και η διανομή τους, η ανάπτυξη των νέων επικοινωνιών, η φυγή των ανθρώπων στα αστικά κέντρα και η διάθεση για καταναλωτισμό επέφεραν την τυποποίηση και την ομοιομορφία στη ζωή των ανθρώπων. Παράλληλα η πρόσβαση των λαϊκών στρωμάτων στη παιδεία και η συμμετοχή τους στα συνδικαλιστικά κινήματα περί τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, δημιούργησαν ανησυχία στους διανοούμενους, οι οποίοι πίστευαν ότι θα έχαναν τα μορφωτικά προνόμια. Ουσιαστικά, οι διανοούμενοι ήθελαν να διαφυλάξουν την ανωτερότητά τους και η πρόσβαση των αμόρφωτων και λαϊκών τάξεων θεωρήθηκε απειλή. Οι τελευταίοι μάλιστα, κατανάλωναν προϊόντα μαζικής κουλτούρας και μορφές δημοφιλούς τέχνης, γεγονός που προκάλεσε μεγαλύτερη αναστάτωση στους «πολιτισμικά ανώτερους», οι οποίοι πίστευαν ότι με τη συμπεριφορά τους διαβρώνουν την πολιτισμική κουλτούρα τους, φθείρουν τα ήθη και τις αξίες τους (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 121-123).

Επίσης, η ανησυχία που υπήρξε από την Αναγέννηση μεταξύ των διανοουμένων για την «ποιότητα» των πολιτιστικών τεχνουργημάτων και τη συνολική κοινωνική παραγωγή πολιτιστικού υλικού. Η πεποίθηση ήταν ότι η έκθεση και, τελικά, η εκτίμηση για την τέχνη, τη λογοτεχνία, τη μουσική και ούτω καθεξής θα ανέβαζε τις προτιμήσεις και τον ηθικό και πνευματικό χαρακτήρα της ανθρωπότητας. Στην πράξη, η πρόσβαση στην «υψηλή κουλτούρα» περιοριζόταν κυρίως στην ελίτ. Οι λόγοι ήταν: Το υψηλό κόστος παραγωγής, η αδυναμία διανομής των πολιτιστικών προϊόντων, καθώς και η αδυναμία πρόσβασης των ανθρώπων σε ακριβά έργα τέχνης, αφού δεν ήταν διαθέσιμα στο κοινό δεν συντελούσαν στην έκθεση των έργων υψηλής κουλτούρας στις λαϊκές μάζες (Δερμεντζόπουλος, 2014).

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Παράλληλα, η ανάπτυξης της καπιταλιστικής οικονομικής αγοράς, μέσω της οποίας εξαρτιόνταν τα έργα μαζικής τέχνης, τα οποία διανεμόνταν τυποποιημένα, συνέβαλε στην διαφοροποίηση των υποστηρικτών για τα έργα της υψηλής τέχνης, έναντι αυτών της χαμηλής. Επιπλέον, η υψηλή τέχνη συνδέθηκε με την ιεράρχηση των ατόμων, σύμφωνα με την οποία τα άτομα κατατάσσονταν με βάση τον πλούτο, την εθνικότητα, τη θέση μέσα στη κοινωνία και το κύρος. Κατ'επέκταση, η ανάπτυξη της μαζικής τέχνης στην σύγχρονη κρίθηκε απαγορευτική, καθώς υπονόμει και την κοινωνική ιεραρχία, σε αντίθεση με την υπάρχουσα στην προβιομηχανική εποχή στην οποία κάθε τάξη είχε τη δική της ξεχωριστή κουλτούρα. Η κοινωνική θέση των ατόμων προσδιόριζε το είδος τέχνης που επέλεγαν οι πολίτες, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο την χρησιμοποιούσαν. Γι' αυτό άλλωστε και στις δυτικές κοινωνίες διακρίθηκαν ανώτερες και κατώτερες ομάδες, ανάλογα με την κοινωνική τους υπεροχή, γεγονός που οδήγησε στον κοινωνικό ανταγωνισμό μεταξύ αστικών και λαϊκών στρωμάτων. Έτσι λοιπόν προέκυψε η διάκριση της υψηλής τέχνης των έργων, η οποία πρεσβεύει την κατανάλωση των πολιτιστικών προϊόντων από την ελίτ, προϊόντα τα οποία δεν σχετίζονται με την μαζική παραγωγή (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 127-132).

Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να στηριχθούμε σε συγκεκριμένες απόψεις μελετητών, οι οποίοι συνέβαλαν στη διάκριση των έργων υψηλής τέχνης, στήριξαν την ανάδειξή τους και επέκριναν τα έργα μαζικής κουλτούρας. Αρχίζοντας με τον Pier Bourdieu, τον Γάλλο, φιλόσοφο, κοινωνιολόγο και κοινωνικό επιστήμονα, αυτός υποστήριξε ότι η πολιτισμική κατανάλωση σχετίζεται με τις κοινωνικές τάξεις και μάλιστα ότι οι ανώτερες τάξεις χρησιμοποιούν προϊόντα υψηλού πολιτισμού, αντί μαζικού, προκειμένου να διακρίνονται από τις κατώτερες κοινωνικές τάξεις. Τα άτομα καταναλώνουν ανώτερα πολιτισμικά έργα, έχουν διαφορετικές πολιτισμικές προτιμήσεις και κατ'επέκταση διαμορφώνεται η κοινωνική διαστρωμάτωση. Μάλιστα, ενίσχυσε τη θέση του με την διάκριση των ειδών γούστου, του υψηλού, του μέσου και του λαϊκού, υποστηρίζοντας ότι η κυρίαρχη τάξη, η οποία έχει προσλάβει ανώτερη εκπαίδευση διαθέτει υψηλό γούστο, συγκριτικά με τα μεσαία και κατώτερα στρώματα. Ακόμη, υποστήριξε ότι οι κοινωνικές ελίτ έχουν γνώση της κοινωνικής τους θέσης και διασώζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους αφού διαθέτουν οικονομικούς πόρους, κοινωνικές γνωριμίες, επαγγελματικές και πολιτικές και έχουν

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

ιδέα περί πολιτισμού και τεχνών, λόγω της εκπαίδευσής τους, άρα μπορούν και να διακρίνουν το καλό και το κακό (Bourdieu, 2006, σελ. 39-44).

Ο Bourdieu απορρίπτει τον αναλυτικό διαχωρισμό των δύο διαστάσεων της διαστρωμάτωσης και τις ενσωματώνει μέσω της θεωρίας των διαφορετικών «κεφαλαίων» (οικονομικό, πολιτισμικό, κοινωνικό) σε ένα ενιαίο ιεραρχικό σχήμα κοινωνικών τάξεων. Το κεντρικό επιχείρημα του Bourdieu μπορεί να συνοψιστεί στην ύπαρξη «δομικής αντιστοιχίας μεταξύ κοινωνικής τάξης, πολιτισμικών προτιμήσεων (γούστων) και πρακτικών κατανάλωσης». Αυτό σημαίνει ότι οι ανώτερες κοινωνικές τάξεις τηρούν απόσταση από τις κουλτούρες της μικροαστικής και εργατικής τάξης και χρησιμοποιούν την κατανάλωση προϊόντων «υψηλού» πολιτισμού ως μέσο διάκρισης από τις κοινωνικά κατώτερες. Στη λογική αυτή, οι ιεραρχημένες πολιτισμικές και κοινωνικές δομές αλληλοενισχύονται: μέσω της άσκησης «συμβολικής βίας», ο πολιτισμός των ανώτερων τάξεων «φυσικοποιείται», επιβάλλεται ως ο «ανώτερος και αντιπαρατίθεται σε εκείνον της μικροαστικής και της εργατικής τάξης, σηματοδοτώντας την απόσταση –τη διάκριση– που είναι ταξική όσο και πολιτισμική (Εμμανουήλ, Κουταντζόγλου, Σουλιώτης, 2016, σελ.11, 12, 17).

Μία άλλη θέση στην οποία θα στηριχθούμε είναι εκείνη του Τόμας Έλιοτ, ο οποίος ως ποιητής και κριτικός διέκρινε την κουλτούρα και τα πολιτισμικά έργα. Συγκεκριμένα, υποστήριξε ότι η σύγχρονη εποχή είναι εποχή «παρακμής» συγκριτικά με τα προγενέστερα έτη, ενώ το επίπεδο κουλτούρας είναι χαμηλό, υποβαθμισμένο. Ο ίδιος υποστήριξε την ιδέα περί ιεράρχησης της κοινωνίας και των ομάδων, θεωρώντας ότι η κάθε τάξη πρέπει να έχει την δική της κουλτούρα, όπως ίσχυε στην προβιομηχανική εποχή, ενώ η ανώτερη έχει μία κουλτούρα που διαφέρει από τις υπόλοιπες, επειδή διαμορφώνεται συνειδητά και είναι εξειδικευμένη. Έκρινε ότι ήταν λάθος η διάχυση της υψηλής κουλτούρας και της εκπαίδευσης, διότι προέκυψε η εξισωτική αρχή, η οποία οδήγησε στην υποβάθμιση της υψηλής τέχνης, στην νόθευση και τον εξευτελισμό. Επομένως, η πραγματική κουλτούρα και η υψηλή - κατά τον Έλιοτ- ήταν η κουλτούρα της μειοψηφίας, των λίγων αντί της μαζικής κουλτούρας, η οποία αποτελεί ένα υποκατάστατο αυτής χωρίς ποιότητα (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 96).

Μία ακόμη άποψη που επιβεβαιώνει την διάκριση της υψηλής τέχνης, η οποία σχετίζεται με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές τάσεις της εποχής είναι του Ορτέγκα Υ Γκάρετ. Ο ισπανός φιλόσοφος θεωρεί απειλή την μαζική κουλτούρα και

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

υποστηρίζει την απόλαυση της υψηλής τέχνης από τους λίγους και τους εκλεκτούς. Συμφωνεί με την ιδέα των κοινωνικών ελίτ, οι οποίες διακρίνονται από το απαίδευτο σύνολο, το οποίο στηρίζεται στη μετριότητα και στο χαμηλό επίπεδο γνώσης, τα οποία δεν θα πρέπει να συνυπάρχει με την «χαρισματική μειοψηφία», αφού διαθέτει ανικανότητα αντίληψης των υψηλών μορφών τέχνης (Πασχαλίδης, 2002, σελ. 95-96). Ο ίδιος υποστήριξε ότι η υψηλή τέχνη δεν είναι για όλους αλλά για μία ιδιαίτερη κατηγορία ανθρώπων (Jose Ortega y Gasset, 2011, σελ 28-30).

Σύμφωνα με τον Gans η υψηλή τέχνη στο πολιτιστικό πεδίο διαμορφώνεται και καταναλώνεται από μία ανώτερη τάξη που περιλαμβάνει καλλιτέχνες, δημιουργούς, κριτικούς, πανεπιστημιακούς και επαγγελματίες υψηλής μόρφωσης. Μέσω της υψηλής τέχνης συντίθεται μία κοινωνική ομάδα από τους δημιουργούς, ένα κοινό που θεωρείται χρήστες/καταναλωτές υψηλής μόρφωσης, που αξιολογούν τα πολιτιστικά έργα από τη σκοπιά και την προβληματική των δημιουργών. Κατ επέκταση, χαρακτηρίζεται και κατατάσσεται η κουλτούρα των υπόλοιπων μελών της ανώτερης μεσαίας τάξης, από την υποδεέστερη κατηγορία της μεσαίας κουλτούρας. Η διαφοροποίηση αυτή προκύπτει κυρίως από την αύξηση του ρόλου της μόρφωσης και την αύξηση της σημασίας που δίνεται στη σκοπιά των δημιουργών και στην αξιολόγηση και ανάλυση από κριτικούς της τέχνης (Εμμανουήλ, Καυταντζόγλου, Σουλιώτης, 2016, σελ. 8).

Μέρος Β΄: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος

Το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους θεατρικούς οργανισμούς στην Ελλάδα, αλλά και την Ευρώπη. Λειτουργεί από το 1961 προάγοντας την θεατρική τέχνη μέσα από τις σκηνές του, μέσα από περιοδείες σε άλλα θέατρα της Ελλάδας και του εξωτερικού, αλλά και μέσα από δράσεις σε εναλλακτικούς χώρους. Το Κ.Θ.Β.Ε. είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού και ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 13 Ιανουαρίου 1961 (Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, 2020).

A. Ο πολιτιστικός οργανισμός και τα χαρακτηριστικά που τον εντάσσουν στην κατηγορία της «υψηλής τέχνης»

Ο πολιτιστικός οργανισμός που δραστηριοποιείται με έδρα τη πόλη της Θεσσαλονίκης μπορεί να καταταχθεί στην κατηγορία της υψηλής τέχνης αφού παρουσιάζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

Αρχικά συνεργάζεται και περιλαμβάνει στο ανθρώπινο δυναμικό του προσωπικό που αποτελούν διακεκριμένους επαγγελματίες τέχνης που επιμελούνται τα έργα και αναλαμβάνουν να φέρουν εις πέρα το πολιτιστικό έργο με το οποίο ενασχολούνται. Οι καλλιτέχνες είναι καταρτισμένοι, έχουν σταδιοδρομία στο χώρο της τέχνης, ενώ ακόμα και οι δευτερεύοντες ρόλοι δίνονται σε φοιτητές της σχολής τέχνης του κρατικού θεάτρου βορείου Ελλάδος. Οι επιμελητές, οι σκηνοθέτες, οι ηθοποιοί και οι υπόλοιποι συντελεστές των θεατρικών παραστάσεων δίνουν έμφαση στη μορφολογικούς πειραματισμούς των επαγγελματικών παραστάσεων. Ακόμη, δίνουν έμφαση στους θεματικούς πειραματισμούς διασκευάζοντας και «ανεβάζοντας» έργα αρχαίου δράματος ή άλλα σύγχρονα και κλασικά έργα, ελληνικά και ξένα, βραβευμένα και μη. Επρόκειτο για έργα διαχρονικά και επίκαιρα που θίγουν προβλήματα της καθημερινότητας, διλήμματα, χαρές και λύπες, προστριβές, συγκρούσεις, έρωτες και πάθη που είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη πράξη.

Επιπρόσθετα, τα έργα που επιμελούνται οι ειδικοί διακρίνονται για την καλλιτεχνική έκφραση και τη φαντασία που συμβάλλουν στην πνευματική ανάταση των θεατών. Παράλληλα, με το περιεχόμενο τους συντηρούν τη μνήμη μιας άλλης εποχής παρουσιάζοντας ζωντανά κομμάτια της ιστορίας στους επισκέπτες. Ο θεατρικός οργανισμός καθίσταται έτσι ένας τόπος συνάντησης της τέχνης και των θεατών, του παρόντος και του παρελθόντος. Αποτελεί επίσης έναν θεματοφύλακα της, της τέχνης και γενικότερα της πολιτιστικής κληρονομιάς του έθνους μας αλλά και των υπολοίπων.

Επιπλέον, τα θεατρικά έργα έχουν αυστηρό ύφος, υποκινούν ιδέες ανώτερες και πανανθρώπινες ηθικές αξίες και αρχές. Ταυτόχρονα, το θέατρο μετατρέπεται σε ένα πεδίο συζήτησης, ανθρώπων με υψηλό επίπεδο γνώσεων και εμπειριών συμβάλλοντας στην μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Μέσα από την παρακολούθηση των πολιτιστικών έργων οι θεατές απομακρύνονται από την ψυχρή λογική, αφού

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

βιώνουν την αυθεντική επαφή με τη τέχνη, η οποία εκφράζει την ανθρώπινη ψυχή τους. Εκφράζεται δηλαδή ο εσωτερικός κόσμος τόσο των ηθοποιών όσο και των θεατών, καθιστώντας την τέχνης ως μέσο κάθαρσης αυτών.

Επίσης, παρουσιάζονται αληθινά έργα τέχνης που εκφράζουν το ευγενές γούστο, που απορρέει από την έμφυτη ικανότητα των επισκεπτών, την αγωγή τους, τη παιδεία και τις συνήθειές τους. Κατ επέκταση «αποκλείονται» οι επισκέπτες που έχουν διαφορετικό τρόπο θέασης και αντίληψης, που δεν αναγνωρίζουν τις αισθητικές αξίες, τις τεχνοτροπίες και την αισθητική ποιότητα, λόγω της ελλιπούς παιδείας τους και της κοινωνικής τους θέσης. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού έργου είναι αφιερωμένη στην υψηλή τέχνη, την ποιοτική, που έχει ως σκοπό να διδάξει, να αναπλάσει, να προσφέρει συγκινήσεις που υπερβαίνουν την ψευδαισθητική απατηλή πραγματικότητα.

Ο θεατρικός οργανισμός αποτελεί ένα κέντρο μελέτης της τέχνης που απευθύνεται σε όσους ενδιαφέρονται πραγματικά για την ενασχόληση με αυτήν, είναι φιλότεχνοι και μπορούν να φτάσουν σε υψηλά επίπεδα διανόησης. Κατ επέκταση επιτυγχάνεται η κοινωνική επαφή και η συνοχή των επισκεπτών και των πολιτών γενικότερα, αφού έρχονται σε επαφή ανώτερα αισθήματα και παραστάσεις, με μηνύματα κοινωνικά και πολιτιστικά που διαπλάθουν το μυαλό και τη ψυχή τους. Απώτερος σκοπός του πολιτιστικού φορέα είναι η αφοσίωση στη θεατρική τέχνης και η προαγωγή της πνευματικής καλλιέργειας του λαού. Μέσω της τέχνης που διαδίδουν διαμορφώνουν και απευθύνονται σε ένα εκλεπτυσμένο κοινό που ενδιαφέρεται για τη μόρφωση, τη ψυχαγωγία, την εκπαίδευση και την ανάπτυξη της κοινωνικής ζωής, αντί των ευτελών προϊόντων που προσφέρουν πρόσκαιρη διασκέδαση και διαβρωμένες αξίες.

Ο θεατρικός οργανισμός προστατεύει και φυλάσσει τις θεατρικές συλλογές, στηρίζει τους επαγγελματίες της τέχνης και δεν τους περιφρονεί, συμβάλλοντας στην εξέλιξη της τέχνης του θεάτρου, αναδεικνύοντας τον σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την επαγγελματική θέση των εργαζομένων. Ακόμη, τα έργα προκαλούν τον θαυμασμό των επισκεπτών, οι οποίοι αφοσιώνονται στο κάλλος και στην ερμηνεία τους και ταυτίζονται με το περιεχόμενο τους. Όσοι δεν μπορούν να αντιληφθούν την αξία τους, λόγω του περιορισμένου πνευματικού τους επιπέδου και της κοινωνικής τους θέσης, δείχνουν αποστροφή προς τα έργα αυτά και

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

δυσανεστούνται καθώς τα θεωρούν δυσνόητα. Τέλος, το αντίτιμο για τις παραστάσεις χαρακτηρίζεται «ακριβό» συγκριτικά με άλλων θεατρικών οργανισμών, γεγονός που επιτρέπει σε μία συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων να παρακολουθήσει τα έργα θεατρικής τέχνης, στους οικονομικά ευκατάστατους, με υψηλό δηλαδή εισόδημα. Γενικότερα, το κλίμα που επικρατεί στον θεατρικό οργανισμό είναι ευχάριστο, δυναμικό, γεμάτο προβληματισμούς και συγκινήσεις προσφέροντας πρωτόγνωρες εμπειρίες στους φιλομαθείς και σε όσους αναγνωρίζουν τα έργα υψηλής στάθμης.

B. Το περιεχόμενο και το κοινό του εξεταζόμενου πολιτιστικού οργανισμού

Ο εξεταζόμενος πολιτιστικός οργανισμός εστιάζει και στην διδασκαλία έργων του ελληνικού και ξένου δραματολογίου και του παγκόσμιου ρεπερτορίου. Ακόμη, πραγματοποιεί περιοδείες στις κυριότερες πόλεις της Βόρειας Ελλάδας και όλης της χώρας, από το 1962, ενώ οργανώνει και παραστάσεις αρχαίου δράματος ή άλλων κλασικών έργων στα σωζόμενα αρχαία θέατρα και αλλού, καθώς και διάφορες άλλες εκδηλώσεις που έχουν σχέση με το θέατρο και την τέχνη γενικότερα. Το θεατρικό του ρεπερτόριο είναι μεγάλο και μάλιστα από τα μεγαλύτερα στη χώρα μας, ενώ παρουσιάζεται σε τέσσερις χειμερινές σκηνές, σε δύο υπαίθρια θέατρα αλλά και με την πραγματοποίηση πανελλαδικών και διεθνών περιοδειών, λειτουργεί ως ενεργός πυρήνας πολιτισμού από το 1961 (Κρατικό Θέατρο, 2020).

Αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους θεατρικούς οργανισμούς στον κόσμο, που ανεβάζει τις παραστάσεις στους χώρους: θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θέατρο της Μονής Λαζαριστών, Δημοτικό Θέατρο Καλαμαριάς, Βασιλικό Θέατρο, Θέατρο Δάσους, Θέατρο της Γης. Οι ποικιλία των σκηνών συμβάλλει στην δημιουργία ποικιλίας παραστάσεων, δηλαδή εσωτερικών παραγωγών θεάτρου, συμπαραγωγών με άλλους θεατρικούς οργανισμούς, αφιερωμάτων, ανταλλαγών με μεγάλους πολιτιστικούς οργανισμούς στη χώρα αλλά και στο εξωτερικό. Η ύπαρξη πολλών σκηνών κατ'επέκταση, δίνει στον καλλιτεχνικό διευθυντή την δυνατότητα να έχει άμεση εποπτεία και έλεγχο του πολιτιστικού έργου που παράγεται, των προβλημάτων που ανακύπτουν και τον συντονισμό όλων των συντελεστών προκειμένου να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα (Αθανασοπούλου, 2002, σελ. 96).

Αναφορικά με το κοινό του θεατρικού οργανισμού, το ΚΘΒΕ ως ένας χώρος συλλογής, συντήρησης, έρευνας, μάθησης και αναψυχής ενδιαφέρεται για την προσέλκυση του κοινού για να μπορέσει να παραμείνει ενεργός και να συνεχίσει το έργο του. Επιδιώκει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες του κοινού προκειμένου να οργανώσει καλύτερα τους στόχους του και τις παροχές του προς αυτό (Γλύτση, 2002, σελ. 34). Ως ένας πολιτιστικός οργανισμός φαίνεται πως προσελκύει μορφωμένους επισκέπτες και όχι άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Πιθανότατα, η πλειονότητα των επισκεπτών να ανήκει σε υψηλά κοινωνικές τάξεις, σε τάξεις που ενδιαφέρονται για την υψηλή τέχνη και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Ακόμη, οι περισσότεροι επισκέπτες είναι μεγάλης ηλικίας, δηλαδή άνω των 40 ετών, αφού αυτοί ενδιαφέρονται για τα θεατρικά έργα υψηλής τέχνης και αυτοί μπορούν να αντιληφθούν καλύτερα το περιεχόμενό τους, συγκριτικά με τους νέους και τα παιδιά. Τέλος, οι θεατές που επισκέπτονται τον χώρο τέχνης είναι συνήθως απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (πανεπιστημίου) και όχι βασικής παιδείας (γυμνασίου-λυκείου) αφού ο φορέας προβάλλει ανώτερες πνευματικές αξίες και προϊόντα που δύσκολα θα προσελκύσουν άτομα χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων (π.χ ανέργους, φυλετικές ομάδες) (Γλύτση, 2002, σελ. 38- 41).

Γ. Ένας πολιτιστικός οργανισμός προσιτός στο ευρύτερο κοινό

Ο πολιτιστικός οργανισμός που εξετάζουμε προσπαθεί διαχρονικά να προσελκύσει το κοινό με διάφορους τρόπους. Ειδικότερα, στην σύγχρονη εποχή εφαρμόζει την επικοινωνιακή πολιτική για την προσέλκυση των επισκεπτών προκειμένου να διατηρήσει τη φήμη του, να ικανοποιήσει τους θεατές και να συμβάλει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Πιο συγκεκριμένα Γλύτση, 2002, σελ.70-77):

- Διαθέτει ειδικούς χώρους, εργαστήρια, σκηνές και αίθουσες μέσα στις οποίες οι καλλιτέχνες έρχονται σε επαφή με την τέχνη με τη χρήση των απαραίτητων τεχνικών μέσων (μικρόφωνα, μουσικά εφέ, φωτισμός).
- Οι δράσεις πραγματοποιούνται σε καλοδιατηρημένα κτήρια, τα οποία βρίσκονται στο κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης και είναι προσβάσιμα για όλους.
- Προβαίνει σε τροποποιήσεις για την πρόσβαση των επισκεπτών και μάλιστα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ράμπες, ανσανσέρ).
- Διατηρεί ένα συνεχές έργο σχετικό με την τέχνη, ενώ παράλληλα αναπτύσσει εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες αλλά και για μικρούς επισκέπτες.
- Κατά την παραγωγή των θεατρικών έργων χρησιμοποιούνται τεχνολογικά εργαλεία τα οποία προσφέρουν τα κατάλληλα ερεθίσματα στους θεατές σε συνδυασμός με την αφήγηση των ιστοριών.
- Ο πολιτιστικός οργανισμός δέχεται δωρεές και χορηγίες και με τον τρόπο αυτό δημιουργεί ένα δίκτυο υποστηρικτών που αναγνωρίζουν το κύρος του φορέα και συμβάλλουν στην ενίσχυση και την προώθησή του προς το κοινό.
- Το ΚΘΒΕ κάνει χρήση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Μάλιστα είναι ιδιαίτερα ενεργός στα facebook, twitter, youtube, instagram, επικοινωνώντας με τους χρήστες, μέσα από την ανάρτηση φωτογραφιών και βίντεο.
- Προβαίνει σε ενημερώσεις των επισκεπτών και φίλων του θεάτρου μέσω e mail αλλά και ταχυδρομικών επιστολών, διατηρώντας έτσι μία διαρκή επαφή με το κοινό.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

- Οι ειδικοί και καλλιτέχνες του θεατρικού οργανισμού εμφανίζονται συχνά στον τύπο και στην τηλεόραση καθιστώντας τον φορέα και τα έργα του αναγνωρίσιμα, δημιουργώντας στο κοινό την διάθεση για επίσκεψη και γνωριμία από κοντά.

Επίλογος

Οι πολιτιστικοί οργανισμοί και συγκεκριμένα οι θεατρικοί, αποτελούν διαχρονικούς φορείς της τέχνης και αναπτυσσόμενα ιδρύματα που αφοσιώνονται στην ψυχαγωγία και την εκπαίδευση των επισκεπτών. Η συμμετοχή του κοινού αποτελεί σημαντική αποστολή για αυτούς, ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή που παρατηρείται ένας άκρατος ανταγωνισμός μεταξύ των πολιτιστικών οργανισμών. Βέβαια, με βάση τις θεωρητικές απόψεις και συνακόλουθα με το παράδειγμα που διερευνήσαμε έγινε αντιληπτό ότι το ΚΘΒΕ μολονότι είναι εξωστρεφής και σύγχρονος οργανισμός απευθύνεται σε συγκεκριμένες ομάδες κοινού, οι οποίες ενδιαφέρονται για την πολιτιστική εμπειρία και την επαφή με την αυθεντική και υψηλή τέχνη. Οι ομάδες αυτές διακρίνονται για το ήθος τους, το υψηλό πνευματικό τους επίπεδο, την οικονομική ευχέρεια και την κοινωνική θέση την οποία κατέχουν. Το ΚΘΒΕ δίνει τη δυνατότητα συμμετοχή των ατόμων αυτών αναπτύσσοντας μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή πολιτική, η οποία ανταποκρίνεται στις τεχνολογικές εξελίξεις, ή και αναθεωρώντας ορισμένες πρακτικές που μέχρι τώρα ασκούσε. Κατ' επέκταση το ΚΘΒΕ μπορεί να καταταχθεί ως φορέας υψηλής τέχνης αφού εκφράζει την νοοτροπία μίας ανώτερης κοινωνικά τάξης που διακρίνεται για συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως προαναφέρθηκε.

Βιβλιογραφία

- Bourdieu, P. (2006), Οι Κανόνες της Τέχνης. Γένεση και Δομή του Λογοτεχνικού Πεδίου, Πατάκης: Αθήνα.
- Γλύτση, Ε., Ζαφειράκου, Α., Κακούρου- Χρόνη, Γ., Πικοπούλου- Τσολάκη, Δ., (2002). «Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων», Τόμος Γ΄, Πολιτισμός και Εκπαίδευση, Πάτρα: ΕΑΠ.
- Cuche, D, 2001, «Η έννοια της κουλτούρας στις κοινωνικές επιστήμες», Εκδόσεις: Τυπωθήτω/ Δάρδανος.
- Δερμετζόπουλος, Χ., 2014, Υψηλή και μαζική τέχνη, διαθέσιμο: <http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1201>
- Εμμανουήλ, Δ., Κουταντζόγλου, Ρ. & Σουλιώτης, Ν. (2016), «Εισαγωγή: Κοινωνικές Τάξεις και Πολιτιστική Κατανάλωση – Μια Πολλαπλά Επίμαχη Σχέση», Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 146, διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/10642>
- Jose Ortega y Gasset, Αισθητικό Τρίπτυχο, μετ. Α.,Βασώνη, Α., Μαυρομάτη, Ε., Οικονόμου, Τ., Φραγκούλια, Ε., Χέλμη, Εκδόσεις Printa, Αθήνα, 2011.
- Πασχαλίδης, Γρ. (2002), «Μαζική Κουλτούρα και Υψηλή Τέχνη», στο Πασχαλίδης, Γρ. & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Αικ., Εισαγωγή στον Πολιτισμό, Πάτρα: ΕΑΠ, (κεφ.2).
- Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Αικ. (2002). «Θεσμοί Πολιτισμού και Πολιτιστικά Ιδρύματα στην Ελλάδα», στο Αθανασσοπούλου, Α., Γλύτση Ε. & Χαμπούρη-Ιωαννίδου Αικ. (επιμ.), Πολιτιστικό Πλαίσιο, Πάτρα: ΕΑΠ, (Κεφ.2).
- Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, 2020, διαθέσιμο: <https://www.ntng.gr/default.aspx?lang=el-GR&page=1>